

La política exterior d'Andorra davant els reptes geopolítics actuals: cap a una neutralitat activa

La neutralitat, no només és un concepte clau en l'actual política exterior d'Andorra, sinó que està profundament arrelat a la història del nostre país i gairebé podem dir que forma part de la nostra identitat. Potser cal buscar-ne els orígens en la mateixa creació del Coprincipat. El 1278, amb la signatura del primer Pareatge, el comte de Foix i el bisbe d'Urgell acorden que els Andorrans

Escultura commemorativa del 7è centenari del Pareatge de 1278. Obra de Luigi Terruggi, 1978. © Consell General

seran vassalls dels dos senyors i que aquests els podran cridar a la guerra, sense servir-se'n l'un contra l'altre. L'himne andorrà, escrit el 1936, set segles més tard, plasma aquesta idea d'Andorra, *“entre dos nacions, neutral.”*

Potser inspirant-se en el *Manual digest de les Valls Neutres d'Andorra*,

escrit per Antoni Fiter i Rossell el 1748, primer llibre sobre els usos, els costums i la governança de les nostres valls, i que inclou ja en el títol, una referència explícita a la neutralitat. A l'últim capítol de l'obra, el Llibre sisè, el de les “Màximes de verdadera política i sòlida prudència”, se'ns convida “(...), *en temps de guerra entre França i Espanya,*” a “*no mostrar-nos parcials amb una corona contra l'altra, sinó a conservar la nostra neutralitat.*”

Fins aquí, el breu resum de la part històrica... En l'actualitat, i sobretot a partir de l'entrada d'Andorra en l'escenari internacional amb la Constitució del 1993, les relacions exteriors d'Andorra, tot i que continuen considerant els dos veïns com els aliats prioritaris i vitals que són, van molt més enllà.

Arran de la Segona Guerra Mundial, les relacions entre els Estats van canviar profundament. I de fet, l'actitud d'Andorra durant aquest conflicte, i ja abans, durant la Guerra civil espanyola, es va allunyar de la neutralitat absoluta. L'acollida de refugiats, les xarxes d'evasió pilotades des d'Andorra són proves fefaents que els andorrans havien escollit el seu bàndol, el de la llibertat contra l'opressió.

Cerimònia d'adhesió d'Andorra a les Nacions Unides. Seu de les Nacions Unides a Nova York, juny del 1994. © Govern d'Andorra

Després del 1945, amb la creació de les Nacions Unides, el multilateralisme i el dret internacional han esdevingut eines clau per assolir la pau al món. El 1994, amb l'adhesió d'Andorra a les Nacions Unides, que va representar el seu reconeixement com a Estat independent i sobirà a escala mundial, la concepció de la “neutralitat” andorrana tal i com la definia Antoni Fiter i Rossell, va conèixer una evolució progressiva per poder-se aplicar als reptes globals.

Si ens haguéssim cenyit a una definició estricta de la neutralitat, potser no hauríem condemnat els atacs terroristes de l'11 de setembre del 2001, i no hauríem

pres posició a favor de la creació de la primera Estratègia Global de Lluita contra el Terrorisme de les Nacions Unides, que es va adoptar cinc anys després. Tampoc ens hauríem posicionat a favor del respecte del dret internacional quan la Cort Internacional de Justícia va reconèixer la independència de Kosovo l'any 2010. Potser ens hauríem abstingut de cara a resolucions recurrents i sobre les que hi ha gairebé consens a escala global, com la resolució anual que demana aixecar l'embargo econòmic, comercial i financer contra Cuba, o la resolució

sobre l'establiment d'una zona lliure d'armes nuclears a l'Orient Mitjà, que incita tots els països a accedir al Tractat de No-Proliferació d'armes nuclears.

Totes aquestes qüestions que es tracten a l'Assemblea General de les Nacions Unides tenen com a finalitat la pau universal, i Andorra no es pot abstenir. Andorra no es pot abstenir de seguir condemnant la guerra d'agressió de Rússia contra Ucraïna, un conflicte que al seu inici, al febrer del 2022, va marcar un abans i un després significatiu en la neutralitat andorrana.

El 2 de març del 2022, quan es va votar la primera resolució per condemnar els atacs de Rússia a l'Assemblea General de les Nacions Unides, només 5 països de 193 van votar en contra, i 35 es van abstenir. Vam votar en el mateix sentit que els nostres veïns i, pràcticament tot el continent europeu, es va alinear amb els 141 països que van condemnar fermament la Federació Russa.

Voting Started		02-Mar-22		11:55:14	
Item 5 - Draft resolution A/ES-11/L.1					
Aggression against Ukraine					
☒ AFGHANISTAN	☒ CAMEROON	☒ FINLAND	☒ KUWAIT	☒ NEPAL	☒ SAUDI ARABIA
☒ ALBANIA	☒ CANADA	☒ FRANCE	☒ KYRGYZSTAN	☒ NETHERLANDS	☒ SENEGAL
☒ ALGERIA	☒ CENTRAL AFR REP....	☒ GABON	☒ LAO PDR	☒ NEW ZEALAND	☒ SERBIA
☒ ANDORRA	☒ CHAD	☒ GAMBIA	☒ LATVIA	☒ NICARAGUA	☒ SEYCHELLES
☒ ANGOLA	☒ CHILE	☒ GEORGIA	☒ LEBANON	☒ NIGER	☒ SIERRA LEONE
☒ ANTIGUA-BARBUDA	☒ CHINA	☒ GERMANY	☒ LESOTHO	☒ NIGERIA	☒ SINGAPORE
☒ ARGENTINA	☒ COLOMBIA	☒ GHANA	☒ LIBERIA	☒ NORTH MACEDONIA	☒ SLOVAKIA
☒ ARMENIA	☒ COMOROS	☒ GREECE	☒ LIBYA	☒ NORWAY	☒ SLOVENIA
☒ AUSTRALIA	☒ CONGO	☒ GRENADA	☒ LIECHTENSTEIN	☒ OMAN	☒ SOLOMON ISLANDS
☒ AUSTRIA	☒ COSTA RICA	☒ GUATEMALA	☒ LITHUANIA	☒ PAKISTAN	☒ SOMALIA
☒ AZERBAIJAN	☒ COTE D'IVOIRE	☒ GUINEA	☒ LUXEMBOURG	☒ PALAU	☒ SOUTH AFRICA
☒ BAHAMAS	☒ CROATIA	☒ GUINEA-BISSAU	☒ MADAGASCAR	☒ PANAMA	☒ SOUTH SUDAN
☒ BAHRAIN	☒ CUBA	☒ GUYANA	☒ MALAWI	☒ PAPUA NEW GUINEA	☒ SPAIN
☒ BANGLADESH	☒ CYPRUS	☒ HAITI	☒ MALAYSIA	☒ PARAGUAY	☒ SRI LANKA
☒ BARBADOS	☒ CZECH REPUBLIC	☒ HONDURAS	☒ MALDIVES	☒ PERU	☒ SUDAN
☒ BELARUS	☒ DEM PR OF KOREA	☒ HUNGARY	☒ MALI	☒ PHILIPPINES	☒ SURINAME
☒ BELGIUM	☒ DEM REP OF THE C...	☒ ICELAND	☒ MALTA	☒ POLAND	☒ SWEDEN
☒ BELIZE	☒ DENMARK	☒ INDIA	☒ MARSHALL ISLANDS	☒ PORTUGAL	☒ SWITZERLAND
☒ BENIN	☒ DJIBOUTI	☒ INDONESIA	☒ MAURITANIA	☒ QATAR	☒ SYRIAN ARAB REP...
☒ BHUTAN	☒ DOMINICA	☒ IRAN (ISLAMIC REP...	☒ MAURITIUS	☒ REP OF KOREA	☒ TAJIKISTAN
☒ BOLIVIA	☒ DOMINICAN REP...	☒ IRAQ	☒ MEXICO	☒ REP OF MOLDOVA	☒ THAILAND
☒ BOSNIA-HERZEGOVIA...	☒ ECUADOR	☒ IRELAND	☒ MICRONESIA (FS)	☒ ROMANIA	☒ TIMOR-LESTE
☒ BOTSWANA	☒ EGYPT	☒ ISRAEL	☒ MONACO	☒ RUSSIAN FED...	☒ TOGO
☒ BRAZIL	☒ EL SALVADOR	☒ ITALY	☒ MONGOLIA	☒ RWANDA	☒ TONGA
☒ BRUNEI DARUSSAL...	☒ EQUATORIAL GUINEA	☒ JAMAICA	☒ MONTENEGRO	☒ SAINT KITTS-NEVIS	☒ TRINIDAD-TOBAGO
☒ BULGARIA	☒ ERITREA	☒ JAPAN	☒ MOROCCO	☒ SAINT LUCIA	☒ TUNISIA
☒ BURKINA FASO	☒ ESTONIA	☒ JORDAN	☒ MOZAMBIQUE	☒ SAINT VINCENT-GR...	☒ TURKEY
☒ BURUNDI	☒ ESWATINI	☒ KAZAKHSTAN	☒ MYANMAR	☒ SAMOA	☒ TURKMENISTAN
☒ CABO VERDE	☒ ETHIOPIA	☒ KENYA	☒ NAMIBIA	☒ SAN MARINO	☒ TUVALU
☒ CAMBODIA	☒ FIJI	☒ KIRIBATI	☒ NAURU	☒ SAO TOME-PRINCIPE	☒ UGANDA
☒ ☒ IN FAVOUR:141	☒ ☒ AGAINST:5	☒ ☒ ABSTENTION:35			

Resultat dels vots sobre la resolució A/ES-11/L.1, "Agressió contra Ucraïna" del 2 de març del 2022. ©Govern d'Andorra

La pregunta que cal plantejar-se és: ¿volem refusar de prendre posició i estar en la mateixa llista que uns països que no promouen els mateixos valors que nosaltres, els valors que estan inscrits en la nostra Constitució?

Com ja ho vaig dir a la meva darrera intervenció en aquesta mateixa Diada el 2024, no aplicar les sancions contra Rússia que ha aplicat la comunitat

internacional i en particular, la Unió Europea, els nostres aliats i socis naturals, hauria representat una escletxa en el sistema. S'hauria pogut interpretar com a indiferència, o inclús rebuig de cooperar per posar fi a un conflicte amb repercussions globals.

El 2022, Andorra va passar de practicar la neutralitat tradicional a una nova forma de «neutralitat activa». Considerem que, per la rendició de comptes i una pau justa i duradora, hem de defensar amb fermesa el dret internacional així com el dret internacional humanitari en línia amb els principis de la Carta de les Nacions Unides i el Conveni Europeu dels Drets Humans.

Seguint aquesta lògica, vam condemnar els atacs contra Israel del 7 d'octubre del 2023, i poc temps després, vam prendre posició en favor de l'alto el foc i el respecte del dret internacional humanitari a Gaza, i ens vam posicionar clarament per la solució dels dos Estats, reconeixent Palestina el 2025.

A l'Orient Mitjà com a Ucraïna, estic convençuda que estem del bon costat: estem del costat dels que defensen la llibertat, els drets humans, inscrits en la nostra Constitució, i també el respecte de la integritat territorial, tan important per tots els estats i, especialment, per un país de petites dimensions com el nostre!

Andorra segueix reafirmant la seva neutralitat, però l'hem adaptada dins del context geopolític actual, en neutralitat activa.

¿Podria ser més activa? Sense cap mena de dubte. Potser algun dia, el nostre país tindrà capacitat per acollir grans diàlegs com cimeres de pau, o per ser mediatra en conflictes internacionals. De moment, en un context internacional caracteritzat per grans turbulències i incerteses, comptem seguir multiplicant els nostres esforços en els fòrums multilaterals per reforçar el diàleg entre Estats.

Discurs del cap de Govern Xavier Espot a l'Assemblea General de les Nacions Unides presidida per la ministra d'Afers Exteriors Imma Tor en presència de la resta de membres de la delegació andorrana, setembre del 2025. © Govern d'Andorra